

Valtuustoaloite omaishoitajien, omaishoitoperheiden ja omaishoidettavien hyvinvoinnin edistämiseksi ja kokonaisselvityksen tekemiseksi

Pirkanmaan hyvinvointialueen on tärkeää panostaa omaishoitajien ja omaishoitoperheiden tukemiseen. Omaishoitajuus tuo suuret säästöt hyvinvointialueelle. Kotihoito on edullisempaa kuin laitoshoido. Omaishoitajille annettavan tuen tulee olla riittävää ja tuen pitää olla oikea-aikaista. Omaishoidettavissa on ikäihmisiä, pitkäaikaissairaita ja vammaisia ihmisiä. Heidän toimintakykynsä on iän vuoksi rajoittunut tai heillä on jokin sairaus tai vamma. Omaishoidettavissa on myös erityislapsia ja –nuoria. Monet omaishoitajat hoitavat iäkkäitä vanhempiaan tai puolisoaan. Omaishoidettavat elävät omaisensa avun ja hoivan varassa. Siksi omaishoitajien jaksamisesta, hyvinvoinnista, toimintakyvystä sekä fyysisestä ja psyykkisestä terveydestä tulee pitää hyvää huolta. Omaishoitajan arki rajautuu ja sosiaaliset suhteet kapenevat helposti ja nopeasti. Se vaikuttaa myös omaishoitajien toimintakykyyn. Omaishoitajien- ja hoidettavien on tärkeää saada hyvinvointialueella moniammatillista tukea. Omaishoitajalla on oltava oikeus pitää lakisääteiset vapaapäivänsä, ja yhteiskunnan on järjestettävä niiden ajaksi omaishoidettavalle sijaishoitopaikka tai hoitaja kotiin.

Omaishoitajalla on oltava oikeus päästä joka vuosi hyvinvointialueen järjestämään terveys- ja hyvinvointitarkastukseen. Tarkastuksessa kartoitetaan henkilön terveys, toimintakyky ja hyvinvointi. Tarkastuksien avulla hyvinvointialue saa kokonaiskuvan omaishoitajien hyvinvoinnista, terveydestä ja toimintakyvystä. Omaishoitajille tehtävien tarkastuksien lisäksi hyvinvointialueiden on tärkeää kartoittaa säännöllisesti myös omaishoidettavien terveys ja hyvinvointi. Kyselyiden ja omaishoitajille tehdyistä terveys- ja hyvinvointitarkastuksista laaditun yhteenvedon perusteella hyvinvointialue voi kartoittaa palveluidensa ongelmakohdat omaishoitoperheiden kannalta ja puuttua niihin. Päättäjien on tärkeää kuunnella aidosti omaishoitajia, omaishoitoperheitä ja omaishoidettavia, heidän järjestöjään sekä heidän kanssaan työtä tekeviä ja saada tietoa omaishoitajien- ja hoidettavien hyvinvoinnista sekä palveluiden ja tuen tarpeista.

Pirkanmaan hyvinvointialueen aluehallitus päätti kokouksessaan 24.10.2022 omaishoidon tuen myöntämisen perusteet ja palkkioluokat. Aluehallitus päätti yksimielisesti, että omaishoidon tuki myönnetään vuoden 2023 alusta kaikille kriteerit täyttävälle hakijoille kaikissa palkkioluokissa eikä se ole määrärahasidonnainen. Osalle omaishoitajista päätös merkitsi omaishoidontuen laskua. Omaishoidon tuen yhtenäistäminen toi muutoksia käytäntöihin monessa Pirkanmaan kunnassa. Esimerkiksi Akaassa, Urjalassa, Hämeenkyrössä, Juupajoella, Kihniössä, Mänttä-Vilppulassa, Orivedellä, Ruovedellä, Valkeakoskella ja Virroilla on ollut eri määrä maksuluokkia kuin hyvinvointialueen kolme luokkaa. Pirkanmaan kunnista suurimmassa palkkiokategoriassa omaishoidontuki laski Lempäälässä, Nokialla, Sastamalassa ja Valkeakoskella. Lempäälässä tämän maksuluokan palkkio pieneni 29 euroa, Nokialla 84 euroa ja Valkeakoskella 275 euroa. Sastamalassa kyseisessä maksuluokassa tapahtui noin 500 euron leikkaus.

Pirkanmaan hyvinvointialueen omaishoidon tuen palkkioilla on kolme eri palkkioluokkaa hoidon vaatavuuden perusteella indeksikorotuksen jälkeen:

I hoitoisuusryhmä	439,70 €/kk
II hoitoisuusryhmä	726,60 €/kk
III hoitoisuusryhmä a ja b	1245,60 €/kk

Lakisääteiset indeksikorotukset palkkioihin huomioidaan vuosittain.

Sastamalassa järjestettiin 2/2023 erityislapsi-ilta. Paikalla oli myös sd-aluevaltuutettuja. Erityislusten vanhemmat elävät hyvin haasteellista arkea, jossa huolenpidon ja hoivan vaatimukset ovat suuria. Monen erityislapsen tilapäisestä hoitamisesta vastaavat isovanhemmat tai muut läheiset. Yhtä tilapäishoidon palvelua pitää tilata aina seitsemän päivää määrätystä aloituspäivästä lopetuspäivään, tai sitten ei saa ollenkaan tilapäishoitoa. Joustavuus puuttuu ja tämä kohdistuu juuri niihin, jotka sitä eniten tarvitsisivat haastavan perhe- ja arkitilanteen vuoksi. He joutuvat omassa arjessaan joustamaan kaikkein eniten. Ajankohtaisista asioista eniten puhututti Pirkanmaan hyvinvointialueen aloittaminen. Omaishoidon kriteerien yhtenäistäminen heikensi Sastamalan omaishoitoperheiden, myös erityislusten perheiden asemaa, koska korkein omaishoidontuki aleni heidän kohdallaan merkittävästi. Omaishoidontuen päätöksiä perheet joutuivat odottamaan ja omaishoidon tuki maksettiin ensimmäisen kerran vasta helmikuun lopussa. Tammikuu jäi väliin ilman keskeistä tulonlähdettä. Myös apua kotiin tarjoavan palvelusetelin arvo laski reilut 26 euroa vuoden vaihteessa. Sillä saa vähemmän ammatillisen tukihenkilön tarjoamaa apua kuin aikaisemmin. Tilanne on ollut perheiden kannalta todella vaikea kohoavien elinkustannusten, sähkölaskujen ym.vuoksi.

Koska Pirkanmaan hyvinvointialueella on mm. yhtenäistetty omaishoidontuen palkkioluokkia, tulisi tehdä kokonais selvitys omaishoitajien ja omaishoidettavien tilanteesta Pirkanmaalla. Missä kunnissa omaishoitajien, omaishoitoperheiden ja omaishoidettavien tilanne on parantunut tai heikentynyt? Onko omaishoitajille annettava tuki monipuolista ja riittävää? Tukevatko omaishoidon tuki ja palvelut omaishoitajien jaksamista tärkeässä ja vaativassa tehtävässä?

Omaishoitajan hyvinvointia voi tukea esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

Omaishoitajan terveys- ja hyvinvointitarkastukset

Omaishoitajan vapaapäivät -> sijaishoito, perhehoito, jaksohoito

Ilta- ja päiväparkkitoiminta

Omaishoidon palveluseteli

Omaishoitajan virkistysvapaat

Omaishoitajan koulutukset ja valmennukset

Omaishoitajien kuntoutuspalvelut

3. sektorin tarjoama vertaistuki- ja vapaaehtoistoiminta

Digitalisaation ja teknologian hyödyntäminen omaishoidon tukena

Esitän, että Pirkanmaan hyvinvointialue selvittää keinot omaishoitajien, omaishoitoperheiden ja omaishoidettavien hyvinvoinnin ja toimintakyvyn edistämiseksi ja parantamiseksi sekä tekee selvityksen omaishoitajien ja omaishoidettavien kokonaistilanteesta.

Tampereella 3.4.2023

Aila Dünder-Järvinen, Pirkanmaan aluevaltuutettu (sd)

Muut allekirjoittajat ->

Markku Virkamäki (sd)

Joni Kumpulainen (sd)

Taru Tolvanen (sd)

Jenni Jokinen (sd)

Kirsi Kaivonen (sd)

Leena Mankkinen (sd)

Riitta Ollila (sd)

Tarja Jokinen (sd)

Pekka Järvinen (sd)

Lotta Hamari (sd)

Lisa Wesin (ps)

Milka Hanhela (vas.)

Ilmari Nurminen (sd)

Ulla Kampman (sd)

Atanas Aleksovski (sd)

Anne Nyman (vas.)

Leena Saarela, sähköinen ilmoitus
plsta hallintolakiinies Vilma Kihune